

Als je denkt dat je al een hele serie verdienstelijke personen op de koffie hebt gehad, dan duikt er plotseling weer eens een op waarvan je zegt: “Dat ik daar nou niet eerder aan gedacht heb”.

En ja hoor, bij het doornemen van de lijst met vrijwilligers waarvan je denkt dat ze wel eens op de koffie zouden kunnen of willen komen, kwam hij ineens als vanzelfsprekend voor de dag. Tijdens het telefoontje aarzelde hij om op de uitnodiging in te gaan en dat past precies bij zijn bescheidenheid.

Een man die we bijna nooit tevergeefs vragen om zijn belangrijke diensten te verlenen voor onze parochianen.

Het gaat meestal om een aantal zaterdagavonden per maand, waarop de Eucharistieviering verzorgd wordt door Pastoor C. van der Pol, voor ingewijden Toon.

Deze beminnelijke en wijze man is geboren op de boerderij in Schijndel, waar zijn ouders een typisch Brabants gemengd bedrijf hadden; koeien, varkens, een paard, een hok met een paar honderd kippen en daarnaast akkerbouw met voornamelijk rogge-, aardappelen- en voederbietenteelt.

Bij zijn geboorte in 1934 was er twijfel over de naam die zij hun zoon zouden geven.

Tante zuster van moeders kant, een non dus, heette met haar kloosternaam Chrysogona. Zij vertrok juist in die dagen voor eeuwig naar Curaçao met het schip Simon Bolivar, een vrachtschuit met enkele passagiershutten. De eerste doopnaam van de toekomstige priester werd dus Chrysogona, maar ze noemden hem toch maar Anton of Toon. Vlak na de oorlog stuurde de zuster vanuit Curaçao regelmatig pakketjes met luxe goederen die in Nederland nog niet te koop waren.

De Pastor snuift eens diep en zegt dat hij de geur van de zeep die er vaak bij was nog ruikt.

In het gezin met zes kinderen kwam hij na twee broers en drie zussen. Daarna werd nog zoon Pieter geboren.

Er is ook een oudere broer geweest die hij nooit gekend heeft, omdat die jong is gestorven aan ‘natte pleuris’ zoals dat vroeger genoemd werd.

Na de vlot doorlopen lagere school ging Toon naar de Mulo in Schijndel.

Een jaar later echter vertrok hij, voorafgegaan door een grote hutkoffer, naar kostschool in Stevensbeek.

Een heeroom gaf daar onderwijs op het gymnasium van de Paters SSS. Dat is de Societas Sanctissimi Sacramenti, in gewoon Nederlands: Paters van het Heilig Sacrament of Sacramentijnen.

Deze orde heeft eeuwigdurende aanbidding in de grondregel staan. Omdat die aanbidding vaak van de nachtrust afging, en dat wel eens aanleiding gaf tot knikkebollende leraren voor de klas, werd SSS ook wel vertaald als: ‘Sie Schlafen Süsz’. De leden van de orde worden ook wel genoemd naar hun moederhuis in Nijmegen: de Paters van Brakkenstein.

Het leven op kostschool was strikt en gedisciplineerd. De ongeveer 150 jongens sliepen in chambrettes, kleine hokjes met een gordijn ervoor, op de grote slaapzalen. Daarbij waren er maar 8 douches. Van de douches mocht een keer per week gebruik gemaakt worden, volgens een strak schema.

Om half acht was de ochtendmis. Verder was er iedere dag een kwartier ‘aanbidding’ in de kapel waarin altijd, dus ‘eeuwigdurend’, een Pater of een Broeder de aanbidding deed. Het eten in één grote eetzaal was zeer eenvoudig maar goed. Aan tafel mocht bij hoge uitzondering gepraat worden. Meestal werd door een surveillant een boek voorgelezen met een geestelijke achtergrond.

Er was ook één grote studiezaal waar nogal wat uren per dag onder surveillance gestudeerd werd.

Iedere week kreeg elke student een cijfer voor ijver en gedrag. Die cijfers werden zaterdagavonds tijdens het laatste studie uur afgeroepen in de zaal. Als je een aantal malen onder de maat scoorde ging er bericht naar huis. In de vakanties was de jonge student altijd thuis te vinden, als hulp op de boerderij. Oogsten, koeien melken enz.

De beide oudste broers gingen naar de landbouwschool en werden boer.

Vader van der Pol had nog een boerderij gekocht. Deze werd tijdens de gevechten tussen Duitsers en geallieerden in september 1944 in brand geschoten. Na de wederopbouw begonnen de broers uiteindelijk ieder op een eigen boerderij. Door middel van ‘sprietje trekken’ werd bepaald wie op het stamhuis bleef. Vader

had in het bijzijn van het hele gezin een korte en een lange strospruit in de vuist en de oudste zoon mocht het eerst trekken. Zijn levenslot werd bepaald door de lengte van een sprietje. Eerlijker kon het niet! Zo werden ook de koeien verdeeld.

Jongste broer Pieter ging ook naar Stevensbeek en zat twee klassen lager dan Toon. Pieter was, 15 jaar oud, in een zomervakantie met zijn klas op kamp. In een nacht ontladde zich boven Brabant en Noord Limburg een vreselijk onweer. ‘Och arm’ zei moeder, ‘ons Pieter in een tentje en hij is toch zo bang voor onweer’.

De volgende ochtend kwam de pastoor van Schijndel aanrijden bij de boerderij. ‘Is hij er nou alweer’ was de eerste reactie van moeder die alleen thuis was met Toon.

De boodschap was verbijsterend ! Pieter was de avond ervoor bij het zwemmen in de Maas dood gebleven door een hartstilstand. Toon moest het gaan vertellen aan vader en de jongens die op het land bezig waren. Het is de zwaarste gang in zijn leven geworden!

“Priesterstudent uit Stevensbeek overleden” stond er de volgende dag in de Maasbode, een grote landelijke krant. Alle studenten van Stevensbeek waren op de begrafenis. Na het eindexamen gymnasium, dat toen nog niet door de staat erkend werd, ging Toon naar het noviciaat in Baarlo. Dat was een soort ‘rekrutenopleiding’ die twee jaar duurde. Ondanks de ijzeren discipline heeft Toon altijd met plezier en dankbaarheid teruggekeken op die tijd. Hij beschouwt nog steeds dat noviciaat als de mooiste tijd uit zijn leven, ook al moest hij als boerenzoon vaak hard werken op de boerderij bij het klooster.

Gedurende die 2 jaar noviciaat mochten de jongens niet naar huis. Als je een brief wilde versturen, ook naar thuis, dan moest je toestemming vragen en de brief open aan de surveillant aanbieden. Ook alle binnenkomende post werd geopend. Er vielen gedurende die periode uiteraard wel studenten af.

De novicemeester was de absolute baas over de ongeveer 25 novicen. Eén keer per jaar was het ‘feest’. Dan werd er een grote wandeling gemaakt met broodjes, chocolademelk en limonade mee.

Er werd in die jaren eigenlijk niet veel gestudeerd, maar wel veel aan innerlijke verrijking gedaan. Bidden en mediteren, geestelijke boeken lezen. Aan het eind van het noviciaat werden de ‘Kleine Geloften’ afgelegd. Daarna werd je ‘gekleed’ en mocht je als religieus, met de naam frater van der Pol, over straat.

De kloosterordes kenden naast de paters – de priesters – , ook broeders. Broeders waren meestal de mannen die de handenarbeid in de kloosters verrichtten. Zij traden vaak op wat oudere leeftijd in het klooster en kregen geen hogere opleiding. De ‘grote studie’ die op het noviciaat volgde, werd gedaan in het moederklooster in Brakkenstein. Eerst 2 jaar met als hoofdrichting filosofie en daarna 4 jaar theologie.

Hier waren de regels duidelijk soepeler dan in Baarlo. Je mocht op vakantie, maar moest wel in de ordeklaren lopen. Als je tijdens de vakantie een reis wilde maken moest er toestemming gegeven worden door de overste. Als je wilde sporten, bijvoorbeeld voetballen, moest je toestemming hebben om in korte broek te lopen. In 1962 is frater Toon door bisschop Beckers, samen met 6 medestudenten in Brakkenstein priester gewijd.

Pater Toon bleef daarna in Brakkenstein en hij werd benoemd tot directeur van het ‘Acolietencentrum’, een Nederlands instituut ter ondersteuning van opleiding en behoud van acolieten en misdienaars. Op die benoeming kon hij zelf nauwelijks invloed uitoefenen. Hij werd o.a. verantwoordelijk voor de maandelijkse uitgave van het blad ‘Serviam’, ‘ik zal dienen’. Jaarlijks werd er ergens in het land een grote landelijke misdienaardag georganiseerd. In 1968 vroeg de overste iemand voor het klooster van de SSS - orde in den Haag. Pater van der Pol had er wel oren naar, vooral ook omdat dit de kans bood meer met de pastorale kant van het priesterschap bezig te zijn. Hij werd één van de acht kapelaans in parochie ‘De Moerwijk’, met als kerk de O.L. Vrouw van het Heilig Sacrament. De wijk lag tegen Rijswijk en Wateringen aan en was de eerste naoorlogse nieuwbouwwijk van den Haag. De parochie telde 42.000 zielen. Het aantal eerste communicanten per jaar lag in die tijd rond de 400.

De eerste pater die hij er tegenkwam als kapelaan, was ook een boerenzoon uit Schijndel.

Het katholieke onderwijs in de wijk werd verzorgd door de Fraters van Tilburg en de Zusters van “Onder de Bogen” uit Maastricht. Beide ordes hadden een klooster in de wijk.

Onze kapelaan kreeg het katholieke jeugdwerk in de wijk als speciale opdracht. Hij ontwikkelde daarvoor programma's en was als aalmoezenier sterk betrokken bij de Verkennerij, toen der tijd de katholieke tak van de Nationale Padvinderij.

De kapelaans moesten 's avonds om 10 uur thuis zijn in het klooster dat ook als pastorie fungeerde.

Op de zaterdagavonden werd er met de pastoor een glas wijn gedronken en daarbij werden terloops de afgelopen en komende week doorgenomen. Vóór de grote vakantie, die meestal bij de ouders werd doorgebracht, kregen de kapelaans van de pastoor 110 gulden zakgeld mee. Het hele jaar door moest altijd voor iedere cent een verzoek ingediend worden. Per slot van rekening hadden de paters de gelofte van armoede afgelegd.

Zijn moeder had overigens wel 'stiekem' een spaarbankboekje voor haar Toon geopend bij de Boerenleenbank in Schijndel, bekend de koffiegast. Het horen van de persoonlijke biecht was toen nog een belangrijk onderdeel van het werken in de parochie. Vóór Pasen zaten de kapelaans urenlang biecht te horen. De pastoor eiste dat ze in toog in de biechtstoel zaten. 'De Biecht is één van de Sacramenten' sprak hij dan. Kapelaan van der Pol heeft 17½ jaar in den Haag gewerkt. Toen hij 50 werd wilde hij wel eens wat anders.

Hij zocht via zijn overste contact met het bisdom den Bosch met als gevolg dat bisschop Ter Schure hem in 1984 benoemde tot pastoor van de Martinus parochie in Cuijk, als opvolger van pastoor Toebes.

De opvolger en zijn voorganger konden het goed samen vinden. Iedere zaterdagavond werd er 'bijgepraat' onder het genot van een glas wijn. Pastoor Toebes is begraven op het kerkhof aan de Kouwenberg.

Pastoor van de Pol zegt te hopen ooit begraven te worden op het kerkhof van het klooster Brakkenstein.

Pater van der Pol was de eerste reguliere (vanuit een kloosterorde) pastoor van de Martinus parochie.

Hij heeft 15 jaar lang de parochie en de parochianen op uitstekende wijze gediend. En dat is niet zo'n gemakkelijke periode geweest met de voortschrijdende ontkerkelijking en de veranderende opvattingen over mores en zeden, normen en waarden.

Maar met milde, doch sterke roergangerhand werd het schip van de parochie op koers gehouden, met daarbij een warme belangstelling voor de mens achter elke parochiaan. Emeritus pastoor van der Pol verzuchtte destijds na zijn afscheid: "En nou doe ik niks meer". Maar al snel werd hij her en der gevraagd om te assisteren in een wereld waarin priesters steeds schaarser werden. Toen de vice-voorzitter van het bestuur van de parochie Antonius van Padua in Vianen hem vroeg of hij pastoor wilde worden van die parochie, leek hem dat beter dan telkens op een andere plaats te dienen. Zijn besluit was positief voor de Vianezen en in 1999 werd hij door de bisschop benoemd. De nieuwe pastoor geniet in Vianen van de kleinschaligheid en van de grote gemeenschapszin. Overal vinden de mensen samen een oplossing voor een probleem en steeds staat men klaar als het nodig is. Alhoewel ook daar structureel vrijwilligerswerk minder geliefd is dan een ad hoc klus.

Pastoor van der Pol hoopt nog lang in Vianen zijn diensten te kunnen aanbieden. Bijvoorbeeld een H. Mis op het voetbalveld bij gelegenheid van het jubileum van Vianen Vooruit vindt hij fantastisch.

Daarnaast is hij regelmatig de celebrant op de zaterdagavonden in de Jozef parochie en valt hij graag in bij de diensten in de kapel van Maartenshof. Vooral de beslotenheid en de aandacht van de kerkgangers in die laatste kapel doen hem goed. Zoals dat bij veel priesters gaat is hij ook nog de 'hofkapelaan' van de familie vooral in het Brabantse maar ook daarbuiten, bij dopen, trouwen en rouwen. Zijn vader is 92 geworden en zijn moeder 89. Als onze gast op hen lijkt, kan hij gelukkig nog heel wat jaartjes mee.

En dat gunnen wij deze sympathieke priester, pater en pastoor van ganser harte.

Toon, en dat zegt uw verslaggever met diep respect, hartelijk dank voor je komst op de koffie.

De tijd vloog om, en dat komt ook doordat er zoveel herkenbaars was in je verhaal. Hopelijk kom je nog vele jaren ongeschonden door je 'APK' keuring. Dat wensen we je van harte toe !